ФІТОСАНІТАРНИЙ КОНТРОЛЬ ЯК СКЛАДОВА ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОБЕЗПЕКИ

Марія Носова, Світлана Цимбалюк
Університет державної фіскальної служби України

Реалії сьогодення показують нам, що ринок товарів та послуг з кожним роком удосконалюється, а асортимент розширюється та оновлюється відповідно до потреб населення за допомогою наукових та технічних досягнень. Наслідком цього є проникнення на територію України шкідливої та неякісної продукції, що в свою чергу вимагає з боку держави в особі уповноважених органів застосовувати фітосанітарний та санітарний контроль.

Мета дослідження. Визначення особливостей застосування фітосанітарних заходів в Україні у рамках СОТ, висвітлення головних наслідків та проблем внаслідок проведення фітосанітарного контролю.

Створення та функціонування цілісних національних систем санітарного та фітосанітарного захисту почалося лише в XIX столітті. Це було спричинено низкою факторів, серед яких головними є:

– швидкий розвиток транспорту, який спричинив інтенсивне збільшення обсягу експортно-імпортних операцій. Разом із товарами перевозилися й небезпечні шкідники, які почали все частіше з'являтися в тих країнах, де їх раніше не було, що завдавало значної шкоди місцевим виробникам. Поряд з тим зростали й ризики для споживачів, оскільки вони купували більше товарів виробників, репутація яких була їм невідома;

– із розвитком науки поглибилися вчення про шкідників, захворювання тварин та рослин, а також про склад продуктів харчування, це значно розширило інструментарій контролю;

– прогрес новітніх технологій розширив можливості для обробки, а також штучної зміни продуктів харчування шляхом використання добавок. Нові виклики щодо контролю використання продовольчих продуктів постали в першу чергу із-за розвитку технологій тривалого зберігання їжі.

Покращення політики регулювання проведення фітосанітарного контролю належить наразі до найактуальніших завдань, що стоять перед Україною з огляду на приєднання до Світової організації торгівлі. Активна участь України в міжнародних інтеграційних процесах є одним із визначальних факторів просування товарів вітчизняного виробництва на зовнішні ринки збуту, що в свою чергу потребує підвищення рівня якісних

та споживних характеристик товарів, що висуваються країнами призначення. Це зумовлює необхідність впровадження в правову базу та практику України загальновизнаних у світі механізмів застосування фітосанітарних заходів.

Угода про застосування санітарних та фітосанітарних заходів СОТ вважається одним із головних документів Світової організації торгівлі у сфері сільського господарства, метою якої є захист життя, здоров'я людей, тварин чи рослин та досягнення безпечності продуктів харчування. Основним принципом застосування СФЗ, який входив до фундаментальних правил міжнародної торгівлі з часу підписання ГАТТ 1947: кожна окрема держава має виключне право використовувати заходи, «необхідні для захисту життя чи здоров'я людей, тварин та рослин», але це право не може бути застосовано для невиправданої дискримінації між країнами та створення прихованих обмежень торгівлі [3].

Важливого значення для України набуває положення п. 3 ст. 3 Угоди про застосування санітарних та фітосанітарних заходів, згідно з яким члени СОТ мають право запроваджувати або зберігати фітосанітарні заходи, які можуть забезпечувати більш високий рівень санітарного захисту, ніж той, який був би досягнутий за допомогою заходів, основаних на міжнародних стандартах але тільки якщо цьому існує наукове обґрунтування або в результаті застосування та підтримання визначеного рівня санітарного захисту член СОТ визначає, що такий рівень узгоджується з відповідними положеннями міжнародних стандартів [2].

Маючи великий агропромисловий потенціал можливості якого, в першу чергу, повинні використовуватися як в інтересах України так і в інтересах міжнародного співтовариства, Україна об'єктивно не може ізолюватися від міжнародної кооперації у питаннях формування світової продовольчої системи. На даному етапі гармонізації Українського законодавства до норм СОТ, велика увага приділяється проблемі виробництва тваринницької продукції, що виготовлена на основі стимуляторів росту та споживання генетично модифікованих культур.

У період імплементації українського законодавства до норм СОТ, запроваджуються процедури за системою HACCP (Hazard Analysis and Critical Control Point – система аналізу ризиків, небезпечних чинників і контролю критичних точок), яка дозволяє гарантувати виробництво безпечної продукції шляхом ідентифікації й контролю небезпечних чинників у три етапи: попередження небезпеки, запобігання поширення небезпеки та усунення небезпеки.

Створення та впровадження ефективної системи контролю на українських виробництвах є важливим кроком для реалізації цих вимог. Тому для України було дуже важливим кроком, щоб Закон «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» набрав чинності. Цей документ визначає порядок забезпечення безпечності та окремих показників якості харчових продуктів, що виробляються, перебувають в обігу, ввозяться або пересилаються на митну територію України, або, навпаки, вивозяться та пересилаються з неї за допомогою впровадження системи НАССР [1].

Вона гарантує безпечність продукції на повному шляху харчового ланцюжка та надає змогу виявити усі критичні точки, які можуть вплинути на безпечність кінцевого продукту, усунути шкідливі фактори та контролювати повний процес виробництва. Хочу звернути увагу, що система НАССР є обов'язком в рамках законодавства більшості цивілізованих країн, таких як: країни Євросоюзу, США, Канада, Японія, Нова Зеландія та інші.

Внаслідок впровадження Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів», на початок 2019 року маже на всіх українських підприємствах, діяльність яких так або інакше пов'язана з харчовими продуктами була впроваджена система безпечності харчової продукції НАССР.

Потреба застосування фітосанітарних заходів зумовлена тим, що безпечність харчових продуктів, захист тварин та рослин від шкідників та хвороб не можуть бути забезпечені лише за допомогою ринкових важелів регулювання. Тому фітосанітраний контроль в теоретичному аспекті може розглядатися, як одна із складових державного регулювання, яка покликана виправити одну з недосконалостей міжнародної торгівлі [4]. Проте з іншого боку застосування фітоснатітарних заходів потребує додаткові витрати, які у розрахунку на одиницю виробленої продукції рослинництва перевищують аналогічний показник ЄС майже у 7 разів. Головною причиною такої ситуації є тотальний фітосанітарний контроль над торгівельними потоками України. Найбільше потерпають внутрішня торгівля та експорт.

Отже, фітосанітарний контроль, як складова державного регулювання екологічної безпеки, спрямований на запобігання занесенню або поширенню шкідливих організмів, має вкрай важливе значення для захисту здоров'я населення, тварин та рослин зокрема та, загалом для екологічної безпеки України. Враховуючи тотальний контроль за товаропотоком в Україні та низьку ефективність проведення

експертиз існує нагальна потреба у приведенні фітосанітарних заходів до міжнародних норм, стандартів та зобов'язань.

Список використаної літератури

1. Закон України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» № 2639-VIII від 06.12.2018.

2. Про безпечність та якість харчових продуктів. Закон від 23.12.1997 №771/97-ВР Верховна Рада України Закон від 23.12.1997 №771/97-ВР Остання редакція від 06.08.2019. Внесення змін (закон від 06.12.2018 N 2639-VIII /2639-19/)

3. Стратегія розвитку системи технічного регулювання на період до 2020 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 19 серп. 2015 р. № 844 [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. — Режим доступу : http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show.

4. Угода про застосування санітарних та фітосанітарних заходів СОТ // Офіційний вісник України. – 2010. – № 84. – С. 330

5. Технічні бар'єри та санітарні і фітосанітарні заходи в міжнародній торгівлі: види, тенденції розвитку, регулювання. Посібник державного службовця. / За ред. І. Бураковського, К. Кравчука, В. Мовчан. – Інститут економічних досліджень і політичних консультацій, 2015. – 243 с.

СЕКЦІЯ 3

ПРОБЛЕМИ ЯКОСТІ ТА БЕЗПЕЧНОСТІ ПРОДУКЦІЇ / ПОСЛУГ

ЕКСПЕРТИЗА ПОСУДУ ОДНОРАЗОВОГО ПРИЗНАЧЕННЯ
Вікторія Володавчик 98

ЗАБРУДНЕННЯ ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ НІТРАТАМИ
Юлія Голінська, Олена Голінська 101

ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ НАССР НА ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ
Марія Гринишин, Наталія Авраменко 104

ВПЛИВ ПЕРЕВЕЗЕНЬ АВТОМОБІЛЬНИМ ТРАНСПОРТОМ НА ЯКІСТЬ РИБНОЇ ПРОДУКЦІЇ
Катерина Гулакова, Д. Радченко, Олена Вишнікіна, Олена Лихолат .. 106

УСВІДОМЛЕНЕ СПОЖИВАННЯ ЯК СПОСІБ ВИРІШЕННЯ РЕГІОНАЛЬНИХ ЕКОЛОГІЧНИХ ПРОБЛЕМ
Андрій Івашура, Оксана Борисенко 110

РОЛЬ ЕКСПЕРТНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ В РЕГУЛЮВАННІ ПОДАТКОВИХ НАДХОДЖЕНЬ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЯКОСТІ ТЮТЮНОВИХ ВИРОБІВ
Аліна Кулакевич, Тетяна Чорна, Марія Дричик, Анастасія Чорна 114

ВИРОБНИЦТВО ОРГАНІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ
Зоя Куровська 120

ЗАСТОСУВАННЯ ПЛІВКОВИХ ПШЕНИЦЬ ДЛЯ ЗБАГАЧЕННЯ РАЦІОНУ НАСЕЛЕННЯ
Віталій Любич, Володимир Новіков, Іван Лещенко 124

ФІТОСАНІТАРНИЙ КОНТРОЛЬ, ЯК СКЛАДОВА ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОБЕЗПЕКИ
Марія Носова, Світлана Цимбалюк 127

ПРОБЛЕМИ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ОЛИВ МОТОРНИХ ДЛЯ АВТОМОБІЛІВ
Сергій Панченко, Н. Омельченко, А. Браїлко 131

УДК 502.17 (477)(06)
ББК 20/9 (4У) 1я43
Т 38

Рекомендовано
Вченою радою ННІ інформаційних технологій
(протокол № 11 від 13 листопада 2019 р.)

Техногенно-екологічна безпека України: стан та перспективи розвитку / ТЕБ-2019 [Текст] : матеріали IX Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції, Ірпінь, 04-15 листопада 2019 р. – Університет ДФС України. – Ірпінь, 2019. – 350 с.

У матеріалах IX Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції розглядаються актуальні теоретичні, методологічні та практичні проблеми техногенно-екологічної безпеки України в сучасний період та в перспективі.

Значна увага приділена: сталому розвитку України в умовах євроінтеграції; сучасним видам науково-практичної діяльності людини в галузі охорони НПС; економіко-правовим засадам раціонального використання природних ресурсів; еколого-економічним аспектам промислових технологій; проблемам якості та екологічної безпеки продукції/послуг; формуванню екологічного світогляду, культури безпеки та здоров'я населення.

Матеріали друкуються в авторській редакції.
За точність викладеного матеріалу відповідальність покладається на авторів.

© Університет ДФС України, 2019